

Senato Karar Tarihi: 26/07/2013
Toplantı Sayısı:14

ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ YÖNERGESİ
BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak, Tanımlar

Amaç

MADDE 1- (1)Bu yönergenin amacı, Erciyes Üniversitesi personeli ve öğrencileri tarafından gerçekleştirilen bilimsel araştırma ve yayınlarda uyulması gereken bilim etiği kuralları ile yayın etiğine aykırı eylemleri tanımlamak ve Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun görev, yetki, sorumluluk ve çalışma esaslarını belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2-(1)Bu yönerge;

- a) Erciyes Üniversitesi ve bağlı birimleri personeli ile öğrencileri tarafından hazırlanan bilimsel araştırma projeleri, tezler, yurtiçi ve yurtdışı kökenli yazılı, basılı ve elektronik ortamda yayımlanan ya da yayınlanmak üzere gönderilen kitap, kitap bölümü, broşür, araştırma, derleme yazı, editöre mektup, vaka sunumu, rapor, tez, projelerden üretilmiş bilimsel yayınlar vb ile kongre, sempozyum, konferans vb. bilimsel etkinliklerde sunulan bildirimlerle ilgili araştırma etiği konularını,
- b) Erciyes Üniversitesi ve bağlı birimleri personeli ile öğrencileri tarafından görsel ve/veya işitsel yayın organlarında yayımlanan veya yayımlanmak üzere gönderilmiş olan her türlü yayınla ilgili yayın etiği ihlallerini,
- c) a ve b bentlerinde belirtilenlerin dışında olmakla birlikte Erciyes Üniversitesi'ni ilgilendiren diğer yayın etiği ihlallerini,
- ç) Yayın etiği ihlalleri konusunda, Erciyes Üniversitesi ve personeli ile öğrencilerine yönelik bilinçlendirme ve eğitim faaliyetlerinin koordinasyonuna ilişkin usul ve esasları kapsar.

Dayanak

MADDE 3- (1)Bu yönerge; senatonun, üniversitenin eğitim-öğretim, bilimsel araştırma ve yayın faaliyetlerinin esasları hakkında karar alma görevini düzenleyen 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'nun 14 üncü maddesine dayanılarak Yükseköğretim Kurulu Genel Kurul'unun 29.08.2012 tarihli toplantısında alınan 2012.18.946 sayılı kararı ile yürürlüğe giren Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi esas alınarak dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4- (1)Bu yönergede anılan;

- a) **Üniversite:** Erciyes Üniversitesi'ni,
- b) **Rektör:** Erciyes Üniversitesi Rektörü'nü,
- c) **Senato:** Erciyes Üniversitesi Senatosu'nu,
- ç) **Kurul:** Erciyes Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nu,
- d) **Başkan:** Kurul Başkanı'nı,
- e) **Denek:** Üzerinde araştırma, inceleme, deney veya değerlendirme yapılan canlı varlıkları,
- f) **Yayın Etiği:** Madde 2 a, b ve c bentlerinde belirtilen faaliyetlerin ulusal ve uluslararası kabul gören bilimsel bilgi üretimi, özen, dürüstlük, açıklık, nesnellik, tarafsızlık, güvenilirlik, hakkaniyet ve saygı ilkelerine uygun olarak gerçekleştirilmesi, raporlanması, sunulması ve yayımlanmasını,
- g) **Yayın Etiği İhlali:** Bu yönergenin 5'inci maddesinde belirtilen, kasıt ya da ağır ihmal sonucu gerçekleşmiş ve yayın etiğine aykırılığı inandırıcı ve yeterli belgelerle ispatlanmış eylemleri ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Bilimsel Araştırma Etiği, Yayın Etiği ve Akademik Değerlendirmelere İlişkin Temel İlkeler Bilimsel Araştırma Etiğine İlişkin Temel İlkeler

MADDE 5- (1) Her çeşit bilimsel araştırmada uyulacak temel ilkeler şunlardır:

- Veriler, bilimsel yöntemlerle elde edilir. Bunların değerlendirilmesinde, yorumunda ve sonuçların elde edilmesinde bilimsel yöntemlerin dışına çıkılamaz, sonuçlar saptırılamaz, elde edilmemiş sonuçlar araştırma sonuçlarıymış gibi gösterilemez.
- İnsanlar üzerinde yapılan bütün araştırmalarda katılımcıların rızası alınır.
- Araştırma, bir kurum bünyesinde yapılacaksa, ilgili kurumun izni alınır.
- Araştırma ve deneylerin, insan sağlığına, hayvan sağlığına ve ekolojik dengeye zarar vermemesi temel ilkedir. Çalışmalara başlanılmadan önce gerekli izinler yetkili birimlerden yazılı olarak alınır. Bu çerçevede uluslararası beyanname hükümleri ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve ulusal mevzuat hükümleri göz önünde bulundurulur.
- Araştırmacılar ve yetkililer, yapılan bilimsel araştırma ile ilgili olarak muhtemel zararlı uygulamalar konusunda ilgilileri bilgilendirmek ve uyarmakla yükümlüdür.
- Araştırmacılar, kendi vicdanî kanaatlerine göre zararlı sonuçlara ve/veya onaylamadıkları uygulamalara yol açabilecek araştırmalara katılmama hakkına sahiptirler.
- Yapılacak çalışmalarda, diğer kişi ve kurumlardan temin edilen veri ve bilgilerin, izin verildiği ölçüde ve şekilde kullanılması, gizliliğine özen gösterilmesi ve korunması sağlanır.
- Bilimsel araştırma için tahsis edilen imkân ve kaynaklar amacı dışında kullanılamaz.

Yayın Etiğine İlişkin Temel İlkeler

MADDE 6- (1) Her çeşit bilimsel yayında uyulacak temel ilkeler şunlardır:

- Bilimsel araştırmanın tasarlanması, planlanması, yürütülmesi ve yayına hazırlanması aşamalarında katkıda bulunmamış kişiler, yazar isimleri arasında gösterilemez.
- Bilimsel yayınlarda bir çalışmadan yararlanırken, bilimsel atıf kurallarına uygun olarak kaynak gösterilir.
- Henüz sunulmamış veya savunularak kabul edilmemiş tezler veya çalışmalar, sahibinin izni olmadan kaynak olarak kullanılamaz.
- Evensel olarak tanınan bilim kuramları, bilim alanlarının temel bilgileri, matematik teoremleri ve ispatları gibi önermeler dışında hiçbir çalışmanın tümü veya bir bölümü, izin alınmadan ve asıl kaynak gösterilmeden çeviri veya özgün şekliyle yayımlanamaz.

Akademik Değerlendirmelere İlişkin Temel İlkeler

MADDE 7- (1) Her çeşit akademik değerlendirmede uyulacak temel ilkeler şunlardır:

- Akademik hayatın bütün aşamalarında, öğretim ve akademik değerlendirmeler bilimsel liyakat kriterlerine göre yapılır.
- Akademik ilerleme ve ödül jürilerinde bilimsel liyakat kriterlerinin dışına çıkma, kişileri kayırma, bilimsel eleştiri sınırlarını aşarak kişilerin kimlik ve kişiliğine yönelik saldırılarda bulunma, haksız menfaat sağlama, sahtecilik, kopyacılık, vb. eylemlerde bulunulamaz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler

MADDE 8- (1) Bilimsel araştırma ve yayın etiğine aykırı eylemler şunlardır:

- İntihal (Plagiarism):** Başkalarının fikirlerini, yöntemlerini, verilerini, uygulamalarını, yazılarını, şekillerini veya eserlerini, sahiplerine bilimsel kurallara uygun biçimde atıf yapmadan veya gereğince izin almadan kısmen veya tamamen kendi eseriymiş gibi sunmak,
- Sahtecilik:** Araştırmaya dayanmayan veriler üretmek, sunulan veya yayımlanan eseri gerçek olmayan verilere dayandırarak düzenlemek veya değiştirmek, bunları rapor etmek veya yayımlamak, yapılmamış bir araştırmayı yapılmış gibi göstermek,
- Çarpıtma:** Araştırma kayıtları ve elde edilen verileri tahrif etmek, araştırmada kullanılmayan yöntem, cihaz ve materyalleri kullanılmış gibi göstermek, araştırma hipotezine uygun olmayan verileri değerlendirmeye almamak, ilgili teori veya varsayımlara uydurmak için verilerle ve/veya sonuçlarla oynamak, destek alınan kişi ve kuruluşların çıkarları doğrultusunda araştırma sonuçlarını tahrif etmek veya şekillendirmek,

ç) **Tekrar yayım (duplikasyon):** Daha önce yayımladığı bir eseri, önceki ve sonraki telif sahiplerinin bilgi ve onayı olmaksızın, aynen ya da kısmen değiştirerek yeniden yayımlamak veya yayımlama girişiminde bulunmak,

d) **Dilimleme:** Bir araştırmanın sonuçlarını araştırmanın bütünlüğünü bozacak şekilde ve uygun olmayan biçimde parçalara ayırarak ve birbirine atıf yapmadan birden fazla sayıda yayın yapmak,

e) **Haksız yazarlık:** Aktif katkısı olmayan kişileri yazarlar arasına dâhil etmek, aktif katkısı olan kişileri yazarlar arasına dâhil etmemek, yazar sıralamasını gereksiz ve uygun olmayan bir biçimde değiştirmek, aktif katkısı olanların isimlerini yayım sırasında veya sonraki baskılarda eserden çıkarmak, aktif katkısı olmadığı halde nüfuzunu kullanarak ismini yazarlar arasına dâhil ettirmek,

f) **Diğer etik ihlali türleri:** Destek alınarak yürütülen araştırmaların yayınlarında destek veren kişi, kurum veya kuruluşlar ile onların araştırmadaki katkılarını açık bir biçimde belirtmemek, insan ve hayvanlar üzerinde yapılan araştırmalarda etik kurallara uymamak, yayınlarında hasta haklarına saygı göstermemek, hakem olarak incelemek üzere görevlendirildiği bir eserde yer alan bilgileri yayımlanmadan önce başkalarıyla paylaşmak, bilimsel araştırma için sağlanan veya ayrılan kaynakları, mekânları, imkânları ve cihazları amaç dışı kullanmak, tamamen dayanaksız, yersiz ve kasıtlı etik ihlali suçlamasında bulunmak.

Etîge Aykırı Davranış Koşulları

MADDE 9- (1) Bir eylemin “etîge aykırı davranış” sayılması için aşağıdaki koşulların yerine gelmiş olması şarttır.

- Eylem, kasıt veya ağır ihmal sonucu gerçekleştirilmiş olmalıdır
- İddia, inandırıcı ve yeterli delille kanıtlanmış olmalıdır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Erciyes Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun Oluşumu, Görevleri, Çalışma Usul ve Esasları

Kurulun Oluşumu

MADDE 10- (1) Kurul; biri Hukuk Fakültesi’nden olmak üzere, her biri Üniversite’nin farklı fakülte ve yüksek okullarında görevli profesör unvanlı öğretim üyeleri arasından, SENATO tarafından görevlendirilen, biri başkan, biri başkan yardımcısı ve biri raportör olmak üzere toplam 9 üyeden oluşur. Üyelerin görev süresi 2 yıldır. Süresi biten üye yeniden görevlendirilebilir. Etik ihlali ile ilişkili olarak ceza almış ya da hakkında kesinleşmiş adli ya da idari etik ihlal kararı verilmiş öğretim üyeleri bu kurulda görevlendirilemezler. Kurul’da görevlendirildikten sonra, hakkında etik ihlali kararı verilen üyelerin üyeliği, bu konudaki kararın kesinleşmesi ile sona erer.

(2) İzinsiz ve özürsüz olarak üst üste üç toplantıya katılmayan veya en az altı ay süreyle izinli olan üyenin üyeliği kendiliğinden düşer. Herhangi bir nedenle boşalan üyelik için, aynı usulle yeni üye görevlendirilir.

Kurulun Görevleri

MADDE 11- (1) Bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulunun görevleri şunlardır:

- Bu yönergenin 2’inci maddesinde belirtilen kapsam çerçevesinde, Rektör tarafından Kurula iletilen konuları incelemek ve tavsiye kararını Rektöre bildirmek,
- Araştırma ve yayın etiği konularında etik dışı eylemleri önlemek için, Üniversite ve bağlı birimlerinin personeli ile öğrencilerine yönelik eğitici faaliyetler düzenlenmesini sağlamak üzere Rektöre önerilerde bulunmak.

Kurulun Toplantı Usul ve Esasları

MADDE 12 – (1) Kurul, Başkanın daveti üzerine ayda en az bir kere toplanır. Gerektiğinde Başkanın önerisi üzerine olağanüstü toplantı yapılabilir. Toplantılar en az altı üyenin katılımıyla yapılır ve üye tam sayısının salt çoğunluğuyla karar alınır. Kurula iletilen başvurular ilk toplantıda değerlendirilmeye alınır. Kurul üyeleri kendileri, birinci derece yakınları veya daha önce birlikte çalışma yaptıkları kişilerle ilgili veya kendilerinin taraf olduğu etik ihlali iddialarının görüldüğü toplantılara katılamazlar.

(2) Kurul, çalışmalarını bizzat yürütür. Ancak gerek görülen durumlarda, incelenmekte olan konu ile ilgili olarak, Üniversite içi ya da dışındaki kişi ve kuruluşlardan bilirkişi görüşü alınması hususunda karar verilebilir ve bu durum Rektör’e bildirilir.

(3)Hakkında etik ihlali incelemesi yapılan kişinin lisansüstü tez danışmanları, doçentlik sınavlarında görev almış jüri üyeleri, ilgili ile aynı anabilim dalında görevli öğretim elemanları, ilgilinin eşi ve üçüncü derece dahil kan ve sıhrî hısımları ve ilgili ile arasında husumet olduğu bilinenler bilirkişi olamazlar.

(4)Birden fazla bilirkişi atanması halinde her bilirkişi ayrı rapor düzenler.

(5)Bilirkişiler dosya kendilerine ulaştığı tarihten itibaren en geç bir ay içerisinde konuya ilişkin raporu hazırlayıp gönderirler.

Kurula Başvuru ve Kurulun Çalışma Esasları

MADDE 13- (1)Kurul tarafından incelenmesi istenilen başvurular Rektör tarafından Kurula iletilir.

(2)Her başvuru için ayrı bir dosya açılır. Kurulun inceleme sürecinde diğer kurum ve kuruluşlarla her türlü yazışmalar Rektörlük aracılığıyla yapılır.

(3)Hakkında etik ihlali iddiası bulunan kişiden iddialara ilişkin olarak savunma ve gerekli bilgi ve belgeler istenir. İlgili kişiler, Kurulun bu yöndeki isteğinin kendilerine ulaştığı tarihten itibaren 15 (onbeş) gün içerisinde yazılı savunmalarını vermedikleri takdirde, Kurul, diğer bilgi ve kanıtlara dayalı olarak karar verir. Kurul, gerekli gördüğü hallerde sözlü savunma da alabilir.

(4)Raportör, konuyla ilgili bilgi ve belgelere dayalı olarak hazırladığı raporu tartışılmak üzere Kurula sunar. Kurul kararı üye tam sayısının salt çoğunluğu ile alınır. Kararda çekimser oy kullanılamaz. Eşitlik durumunda Başkan ya da vekilinin oyu iki oy sayılır. Kesin karar raporu Kurul üyelerince imzalanır. Karara muhalif üye karşı oy gerekçesini kesin karar raporuna yazmak ya da eklemek zorundadır. Karşı oyun varlığı halinde karşı oy yazısını da içeren kesin karar raporu Kurul görüşü olarak Rektörlüğe sunulur.

(5)Etik ihlali iddiasında bulunan kişiler, başvuruları ile ilgili olarak alınan kararlar hakkında Rektörlük tarafından, diğer ilgili kişi, birim, kurum ve kuruluşlarla birlikte bilgilendirilir.

(6)Kanıtlanan etik ihlalleri ve bunların niteliği, ilgili yayın organlarına Rektörlük tarafından yazılı olarak bildirilir.

(7)Başka kuruluşlarca yapılmış ya da yapılmakta olan inceleme ve soruşturmalar, bu yönerge kapsamında yapılacak etik ihlali incelemelerine engel oluşturmaz.

(8)Kurul üyeleri, uzman ve bilirkişiler yaptıkları soruşturmaya ilgili edindikleri bilgi ve belgeleri Rektörlüğün izni olmaksızın açıklayamazlar.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Disiplin İşleri

MADDE 14 – (1) Bilimsel araştırma ve yayın etiğine aykırı eylemi kanıtlanan kişiler hakkında gerekli disiplin soruşturmasının başlatılması amacıyla, Rektörlük tarafından ilgili birimlere bilgi verilir.

(2)İntihal ve haksız yazarlık eylemlerinin gerçekleşmesi hallerinde asıl yazar veya yazarların rıza göstermesi ilgilileri sorumluluktan kurtarmaz.

Zaman Aşımı

MADDE 15 – (1)İntihal ve sahtecilik şeklindeki etik ihlallerinde inceleme başlatılması herhangi bir süre sınırlamasına tabi değildir. Ancak bunların haricindeki etik ihlallerinde eylemin gerçekleştiği tarihten itibaren on yıl geçtikten sonra etik inceleme yapılamaz.

(2)İntihal ve sahtecilik haricindeki diğer etik ihlallerinde, etik ihlal teşkil eden eylemin Rektörlük tarafından öğrenildiği tarihten itibaren iki yıl içinde etik inceleme başlatılmaması halinde etik ihlali iddiası incelenemez.

Gizlilik

MADDE 16 – (1) Kurulun etik ihlali iddiasıyla ilgili toplantılarının içerikleri, Kurul kararına dayanak oluşturan belgeler, yazışmalar ve Kurul kararları genel düzenlemeler dışında gizlidir.

(2) Kurulun etik ihlaline ilişkin tespitleri hakkında bu metinde belirtilen kişi, birim ve kuruluşlar ile başvuru sahibinden başkasına bilgi verilemez.

Yeniden inceleme

MADDE 17 – (1) Kurul tarafından incelenen bir olay hakkında aynı iddialarla yapılan mükerrer başvurular dikkate alınmaz.

Etik ihlallerine ilişkin kayıtlar

MADDE 18 – (1) Kurul kararları ve ilişkili belgeler Rektörlük tarafından gizlilik ilkesine riayet edilmek suretiyle uygun bir şekilde dosyalanıp saklanır.

Yazışma ve İşlemler:

MADDE 19 – (1) Kurulun gerekli gördüğü, Erciyes Üniversitesi personeli ve öğrencileri dışındaki kişi, kurum ve kuruluşlarla tüm yazışmalar Rektörlük aracılığıyla yapılır.

(2) Kurulun sekretarya ve arşiv hizmetleri, personel, mekân, malzeme ve diğer gereksinimleri Rektörlük tarafından karşılanır.

Bulunmayan Hükümler

MADDE 20- (1) Bu yönergede yer almayan konularda, Yüksek Öğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hükümleri uygulanır.

Yürürlük

MADDE 21 – (1) Bu yönerge, Senatoda kabul edildiği tarihte yürürlüğe girer. Bu yönergenin yürürlüğe girmesiyle, “Erciyes Üniversitesi Bilim Etiği Normları, Etik Kurulu ve Çalışma Esasları” yürürlükten kaldırılmıştır.

Yürütme

MADDE 22 – (1) Bu yönerge hükümlerini Rektör yürütür.

Geçici Madde 1- (1) Erciyes Üniversitesi Bilim Etiği Normları, Etik Kurulu ve Çalışma Esasları'nın 4. Maddesi gereğince görevlendirilmiş olan üyelerin görev süreleri, bu yönergenin yürürlüğe girdiği tarihte sona erer.